

Praten met Veerle Wouters en Hendrik Vuye

“Belgische grendels doorbreken draait om politieke moed”

Alarmbellen, belangenconflicten, dubbele meerderheden, paritaire ministerraad ... dit land zit verstrikt in grendels. Het zet de Vlaamse meerderheid klem, want verankerd in de Grondwet. Of toch niet? “Dit is een draak van een misvatting”, stellen Kamerleden Vuye en Wouters in hun nieuw boek. De Belgische geschiedenis is immers een aaneenschakeling van ‘ongrondwettelijkheden’. En dit kan probleemloos, de ervaring leert dat deze feitelijke machtsuitoefening daarna wordt rechtgezet. Waar wachten Vlaamse politici op?

Breekt er brand uit in het Federale Parlement, dan hebben de voormalige N-VA-Kamerleden Veerle Wouters en Hendrik Vuye een goede kans om heelhuids de uitgang van het ‘Paleis der Natie’ te bereiken. Wellicht geïnspireerd door de herinnering aan de Innovation, precies een halve eeuw geleden, borrelt de gedachte op tijdens de enkele tientallen meter naar hun kantoor. Goed voor enkele cdH-bureaus, ook van een oude bekende: Bertin Mampaka Mankamba, oud schepen van de stad Brussel, maar bovenal een kleurrijk vertegenwoordiger van de Congolese gemeenschap in dit land. En nu blijkbaar ook cdH-senator. Of hoe in de politiek het serieuze en het clowneske soms erg kort bij mekaar liggen. Letterlijk.

Vijf maanden geleden verliet het duo Wouters & Vuye de N-VA. Het vertrek was een onvermijdelijk politiek wegwijzen, dachten en denken velen. Volstreekte irrelevantie dus. Maar zie. “We komen vaker in het nieuws dan toen we wel nog bij de N-VA waren”, merkt Veerle Wouters lichtjes geamuseerd op. Nu opnieuw met een nieuw boek, ‘Sleutels tot ontgrendeling’. “We waren al bezig met het boek in de tijd van Objectief V, en na onze Vlexit hebben we er een turbo opgezet”, stelt Vuye.

De insteek van het werkstuk: de Vlaamse meerderheid wordt in België gefnuikt door allerlei grendels die in de Grondwet veran-

kerd zijn. Ze zijn algemeen bekend: belangenconflicten, de alarmbelprocedure, de paritaire ministerraad, de dubbele meerderheden, ... Het is voor veel Vlamingen een bron van frustratie, terwijl het dat niet moet zijn volgens Vuye en Wouters. De werkelijkheid zit in de titel van het boek vervat: die grendels kunnen ontgrendeld worden, maar dan is er wel een dosis politieke moed nodig. Het boek is dus meer dan een saai overzichtswerk over staatsrecht. Het is een politiek werk met een grote actualiteitswaarde. De auteurs stelden zich drie vragen: waar komen de grendels vandaan? Hoe werken ze? En hoe te ontgrendelen?

Erfenis van Lode Claes

“De eerste vraag - vanwaar komen die grendels? - brengt ons tot de kern van het onderwerp”, merkt Veerle Wouters op. “Vaak is gebleken dat Franstaligen beter nagedacht hebben over hoe ze binnen het systeem meer macht kunnen krijgen. En daar stond dan een Vlaamse toegeeflijkheid tegenover. We zagen het in het verleden zo vaak hoe Vlamingen veel te weinig deden met hun meerderheidspositie en de macht die hieruit zou kunnen voortvloeien.”

Macht, meerderheid, dat de naam van oud-VU-senator Lode Claes enkele keren in het boek opduikt, kan geen toeval zijn. “Zeker niet”, antwoordt Hendrik Vuye. “Enkele weken geleden was het precies twintig jaar dat hij overleed. Boeken als ‘De afwezige meerderheid’ en ‘De afwendbare nederlaag’ dateren van het midden van de jaren tachtig. Dat ze meer dan dertig jaar geleden geschreven werden, doet geen afbreuk aan de realiteit dat ze zelfs in de huidige context nog erg lezenswaardig zijn. Claes schrijft zinnige dingen over de Vlaamse mentaliteit en de politieke repercussies die deze teweegbrengt, alleen blijven dergelijke beschouwingen wat hangen in het filosofische. Op de concrete vraag wat je er hic et nunc aan doet, bieden ze geen antwoord. En dit is precies wat wij met ons boek wel wens-ten te doen.”

“Je kan vaststellen waar het scheef zit, maar wij wilden vooral oplossingen en ideeën aanbieden die tot oplossingen leiden”, zegt Veerle Wouters. “Hiermee begeven we ons op een terrein waarover nog niet veel gepubliceerd is. Neem nu de Gravensteengroep, die de vinger op vele wonden legt, maar een uitweg bieden ze niet aan. Gerolf Annemans heeft die piste overeenkomstig zijn visie wél bewandeld.”

Er wordt wel eens gezegd dat precies de aanwezigheid van grendels allerhande en consequent laten wegen van de Vlaamse meerderheid niet meer mogelijk maakt. Lode Claes kreeg wel vaker het verwijt van anachronisme voor de voeten geworpen. Een mooi verhaal, maar niet langer bruikbaar in het België dat al enkele stadia in het federaliseringsproces verder zit. En dat hoeft niet zo te zijn, menen Vuye en Wouters. We citeren van pagina 193: “Indien België vergrendeld blijft, dan is het omdat vele Vlaamse partijen onderdeel zijn van het Belgische establishment. Zij hebben in het verleden mee de grendels goedgekeurd. Zij hebben nadien toegelaten dat de Franstaligen de grendels bijzonder ruim hebben geïnterpreteerd. En vooral, ze doen alsof de grendels een juridische fataliteit zijn, alsof ontgrendeling niet mogelijk is. Wat een leugen!” Einde citaat.

“Uiteraard draait veel rond politieke durf, toch is - zeker aan Vlaamse kant - kennis en kunde een probleem in de politiek”, stelt Hendrik Vuye vast. “Vroeger hadden de partijen sterk uitgebouwde studiediensten, vandaag zijn deze slechts een schim van wat ze ooit waren. Je merkt ook dat de doorstroming van de academische wereld niet meer is wat ze ooit was. In het verleden was dit steeds een handelsmerk van de CD&V, en niet enkel vanuit de KU Leuven. Het is zeker niet mijn

bedoeling de dingen te zwart/wit voor te stellen, maar ik heb toch de stellige indruk dat de interactie politiek-academische wereld levendiger is in Franstalig België.” Is deze professor Staatsrecht, verbonden aan de Universiteit van Namen, daar niet het beste bewijs van? “Beslist (lacht).”

Overwinning van de Financieringswet

Wellicht was de Financieringswet uit 1989 de uitzondering die de regel bevestigde. De Vlamingen kwamen duidelijk als overwinnaars uit de onderhandelingen, wat toenmalig VU-coryfee Hugo Schiltz triomfantelijk deed verklaren dat deze wet het einde van België zou betekenen. Drie decennia later is België er nog steeds. Decentraler en gevoelig complexer, maar die kroniek van een aangekondigde dood is het toch niet geworden. “Na de goedkeuring van de Financieringswet wist men dat Franstaligen met eisen voor de dag zouden komen, alleen heeft men hier onvoldoende gebruik van gemaakt”, legt Veerle Wouters uit. “Om je slag thuis te halen, heb je altijd een katalysator nodig, maar toen we die hadden, haalden de Vlamingen er niet uit wat erin zat. Er volgden verschillende momenten waarop met geld over de brug moest gekomen worden. Maar telkens verkocht men de huid van de beer te goedkoop.” “Men is vandaag vergeten hoe groot de paniek in 2001 wel was”, vult Hendrik Vuye aan. “De vrees dat men het onderwijzend personeel niet langer zou kunnen betalen, mezelf inclusief, was reëel (glimlacht).”

Legaliteit en legitimiteit

De Grondwet is geen doel op zich, wel een instrument dat in een bredere politieke realiteit ingebed moet zijn. Waken over de legaliteit is goed, ervoor zorgen dat deze ook legitiem is, is gevoelig belangrijker. De Belgische Grondwet voorziet geen separatistisch scenario, wat in feite wil zeggen dat dat elke vorm van secessie ongrondwettelijk is.

“Dat is dan maar zo”, grinnikt Hendrik Vuye. “Vlaanderen kan perfect zijn onafhankelijk uitroepen. Het klopt dat de Grondwet deze optie niet voorziet, maar ze verbiedt ze ook niet. Zomin bestaat er enige regel van internationaal recht die dit zou verbieden. En wie zou ons lessen leren? België is zelf het product van een afscheiding (glimlacht). Het is een mythe dat wanneer zo’n verklaring er zou komen, duidelijkheid moet bestaan over alle aspecten van de boedscheiding. Het tegendeel is waar. Precies de onafhankelijkheidsverklaring geeft het startsein voor het aanknopen van gesprekken, dat is de chronologie. Van belang is dat zo’n beslissing op een voldoende breed draagvlak berust, wat haar legitimiteit verschaft.”

Toekomstmuziek...

Het is een grijsgedraaide plaat, maar jammer genoeg wordt ze in Vlaanderen nauwelijks beluisterd. Wil je doorgronden wat zich op federaal vlak afspeelt, observeer dan vooral hetgeen in Franstalig België gebeurt. Of dreigt te gebeuren. “Aan Franstalige kant is er een versplintering die verder blijft toenemen”, legt

Hendrik Vuye uit. “Tot voor kort kon je uit de peilingen afleiden dat een PS-MR-meerderheid in Wallonië nog net mogelijk was, vandaag wordt die steeds minder waarschijnlijk.”

“De opmars van de PTB is een realiteit, niet het minst door de schandalen die de PS opstapelt”, pikt Veerle Wouters in. “In zo’n politiek landschap wordt een klassieke tripartite op Waals niveau wel erg realistisch, wat ongetwijfeld een weerslag zal hebben op federaal vlak. 2019 zou wel eens een remake van 2010 kunnen worden. N-VA mag dan al de grootste blijven, de kans dat de N-VA’ers met lede ogen moeten vaststellen dat een coalitie tegen hen gevormd wordt, is een erg plausibel scenario. Mogelijk duren de coalitiegesprekken lang, verlopen ze herkenbaar moeizaam, maar de uitkomst zou wel eens een N-VA op de oppositiebanken kunnen zijn. Opnieuw.”

“In de politiek word je met heel wat onzekere factoren geconfronteerd”, benadrukt Hendrik Vuye. “Je hebt er weinig tot geen greep op, maar de gevolgen kunnen soms ongemeen confronterend zijn. Wat je wel in de hand hebt, zijn de lessen die je uit de eigen ervaringen trekt - of net niet. Soms vraag ik me af of ze bij de N-VA wel iets geleerd hebben uit hetgeen zich in 2010 afgespeeld heeft. Begin je aan een onderhandeling, dan moet je aandacht hebben voor twee zaken. Je moet contacten en open communicatielijnen hebben, én je moet grondig voorbereid zijn. In 2010 zat het bij de N-VA op beide vlakken verkeerd, wat je nog kon goedpraten omdat het al bij al een jonge partij was. In 2019 zal dit excuus niet meer ingeroepen kunnen worden.”

PmM / AV

Een strategie van uitroken

In de politiek krijgen jaren al snel het aanzien van eeuwen. De N-VA stapte in een sociaal-economische regering, de communautaire eisen werden even aan de kant geschoven, maar het uitstel zou slechts tijdelijk zijn. Het gevoerde beleid op federaal vlak zou de Franstaligen wel naar de onderhandelingstafel brengen. Maar wat is enkele jaren later nog de waarde van die redenering die binnen de Vlaams-nationale familie ooit het statuut van axioma had?

“Men ging de PS uitroken, jammer genoeg is dit makkelijker gezegd dan gedaan. Vergeet niet dat de PS vandaag evenveel kabinetten heeft dan onder Di Rupo. Ze hebben vier minister-presidenten, voor zover men er de COCOF volwaardig bijreken. Bovendien, en het ene kan je niet los zien van het andere, is dit land in het verleden al behoorlijk hervormd. Je kan het stuntelig geknutsel noemen, maar punt is dat er toch al heel wat bevoegdheden overdragen zijn naar gewesten en gemeenschappen. Dit maakt een scenario waarbij men de Franstaligen als vragende partij naar de gesprekken dwingt, erg moeilijk.”

Genieten doe je met
Maes Koffie

LUIKERSTEENWEG 244 F
3500 HASSELT
011 223 253 EN 011 273 272
MAESKOFFIE@SKYNET.BE
WWW.MAESKOFFIE.BE

Maes
KOFFIE

Hendrik Vuye
Veerle Wouters

SLEUTELS TOT ONTGREDELING

Uitdagingen aan de Vlaamse
meerderheid

DOORBRAAK

Het boek “Sleutels tot ontgrendeling” is uitgegeven bij Doorbraak Boeken. U kan het boek (236 blz.) bestellen in onze webwinkel. Prijs: 24,50 euro verzendingskosten inbegrepen (binnenland). Betalen kan door overschrijving op de rekening van ‘t Pallieterke: BE82 4096 5194 9168 (BIC KREDBEBB) met vermelding: Boek Grendels.